

ANALÝZA

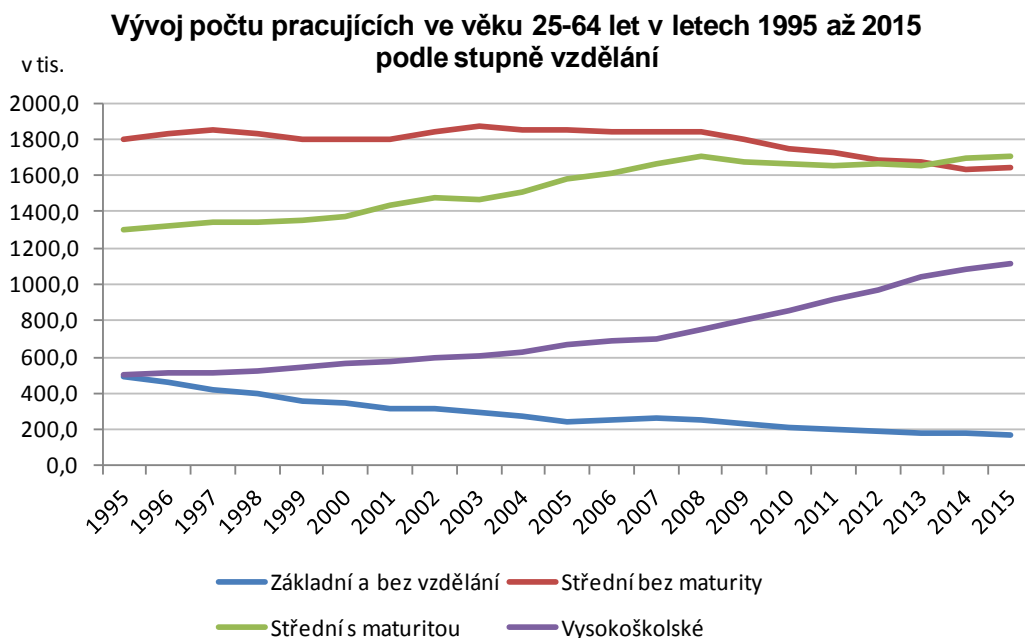
2. února 2017

Ve všech krajích podstatně vzrostl počet pracujících s vyšším stupněm vzdělání

V průběhu dvaceti let rychle rostl počet pracujících v krajích ČR s terciárním vzděláním. Zároveň se výrazně snížil počet pracujících se základním vzděláním a prakticky ve všech krajích i počet pracujících se středním stupněm vzdělání bez maturity. Struktura zaměstnanosti podle stupně dokončeného formálního vzdělání se však mezikrajsky významně liší.

V roce 2015 pracovalo v ČR celkem 4 631 tis. osob ve věku 25–64 let. Od roku 1995 se jejich počet zvýšil o 540 tis. Přitom výrazně klesl počet osob v tomto věku se základním vzděláním o 322 tis., a snížil se i počet pracujících se středním vzděláním bez maturity (především vyučení) o více než 158 tis.

Na druhé straně za dvě desetiletí vzrostl počet pracujících s maturitou o 407 tis. a hlavně se zvýšil počet pracujících s terciárním vzděláním (absolventi magisterského a bakalářského studia a vyšších odborných škol). Celkový počet 25–64letých pracujících s terciárním (vysokoškolským) vzděláním dosáhl v roce 2015 již 1 113 tis. Zvýšil se tak o 613 tis. Tento přírůstek je mnohem vyšší než nárůst celkové zaměstnanosti v národním hospodářství v hodnoceném období.

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

ANALÝZA

Pozn: Skupina 25-64letých byla zvolena z toho důvodu, že v tomto věku již velká většina pracujících ukončila své vzdělávání a je ekonomicky aktivní. Míra zaměstnanosti je v této věkové skupině jedna z nejvyšších v rámci EU28, v krajích ČR se v roce 2015 pohybovala v intervalu od 72 % (v Moravskoslezském kraji) po 82 % (v Praze).

Celorepublikový pokles počtu pracujících se základním vzděláním na třetinu stavu ve výchozím roce 1995 se projevil ve všech krajích. Mimořádně se snížil počet těchto osob v Olomouckém, Zlínském a Jihočeském kraji. Ve většině krajů se za dvacet let snížil i počet pracujících se středním vzděláním bez maturity, zejména v Moravskoslezském kraji a v Praze. V důsledku toho v Praze neměla pouze necelá pětina pracujících s obvyklým bydlištěm v hlavním městě maturitu nebo terciární vzdělání.

Naopak počet pracujících se středním vzděláním s maturitou se zvýšil ve všech čtrnácti krajích na 1,1–1,4násobek stavu v roce 1995. Relativně nejvíce vzrostl jejich počet ve Středočeském, Ústeckém a Jihomoravském kraji a v Kraji Vysočina. Při celkovém růstu počtu pracujících vysokoškoláků v ČR (index 2015/1995 dosáhl 2,2) mimořádně vzrostl jejich počet ve Středočeském kraji (index 3,6). Relativně nejnižší přírůstek byl zaznamenán v Karlovarském a Jihočeském kraji a v Praze.

Počet 25–64letých pracujících podle dosaženého stupně vzdělání a podle krajů obvyklého bydliště v roce 2015

Území	Celkem	Dosažený stupeň vzdělání (CZ-ISCED 2011)				Přírůstek (úbytek) 2015/1995			
		základní a bez vzděl.	střední bez maturity (vč. vyuč.)	střední s mat.	vysokoškolské	základní a bez vzděl.	střední bez maturity (vč. vyuč.)	střední s mat.	vysokoškolské
v tis.									
Česká republika	4631,4	171,4	1643,6	1703,5	1112,9	-322,0	-158,4	407,0	613,0
Kraj									
Hl. m. Praha	603,6	15,6	103,0	233,2	251,8	-18,4	-48,0	28,8	118,9
Středočeský	598,3	16,4	211,6	230,6	139,7	-32,0	4,1	92,8	101,4
Jihočeský	280,5	9,4	112,5	103,2	55,5	-22,7	0,8	22,2	25,9
Plzeňský	261,7	14,2	101,2	94,2	52,1	-10,8	-2,1	21,8	28,2
Karlovarský	130,1	11,2	54,2	47,1	17,7	-11,0	-0,2	10,1	7,5
Ústecký	334,5	24,1	133,3	123,7	53,3	-38,6	-12,8	34,6	31,9
Liberecký	186,4	9,6	74,2	68,3	34,3	-15,4	-5,9	17,4	16,9
Královéhradecký	237,3	8,9	89,9	90,5	48,0	-17,8	-12,1	19,1	25,2
Pardubický	226,5	7,2	91,2	83,3	44,8	-14,1	-11,2	20,5	24,4
Vysočina	217,9	5,8	94,1	81,0	37,0	-19,0	-7,0	23,6	18,2
Jihomoravský	522,9	15,2	165,8	189,2	152,7	-33,0	-19,7	49,0	83,0
Olomoucký	268,4	8,1	110,4	89,7	60,2	-28,0	-5,9	16,4	37,3
Zlínský	258,6	7,2	108,3	87,4	55,7	-21,9	0,7	16,8	31,8
Moravskoslezský	504,5	18,6	193,9	181,9	110,1	-39,3	-39,2	33,8	62,5

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

ANALÝZA

Při obecně rychlém růstu úrovně formálního vzdělání však přetrvávají značné rozdíly v podílu jednotlivých stupňů formálního vzdělání pracujících na zaměstnanosti v krajích. Podíl pracujících se základním vzděláním, resp. bez vzdělání, je ve většině krajů již velmi nízký, ale ve dvou krajích regionu Severozápad je stále relativně vysoký. V Ústeckém kraji dosahoval v roce 2015 více než 7 % všech zaměstnaných ve věku 25–64 let, v Karlovarském kraji se dokonce blížil 9 %. V deseti krajích byla stále nejčetnější skupina pracujících se středním vzděláním bez maturity, především vyučených. Nižší než celostátní průměr je jejich zastoupení především ve dvou krajích, a to v Jihomoravském kraji a v Praze. Srovnatelné za všechny kraje jsou podíly pracujících se středním vzděláním s maturitou.

V hodnoceném období byl nejvýznamnějším faktorem všeobecný růst počtu osob s terciárním vzděláním. Přesto přetrvávají značné rozdíly v zastoupení této skupiny pracujících v jednotlivých krajích. Ve dvanácti krajích byl podíl vysokoškoláků nižší než průměrný údaj za celou ČR. Výjimkou je kraj Jihomoravský a zejména Praha. V Praze jsou absolventi terciárního vzdělání dokonce nejčetnější skupinou pracujících, převyšují jak počet pracujících s maturitou, tak počet pracujících bez maturity. Naproti tomu v regionu Severozápad je podíl pracujících vysokoškoláků s bydlištěm v tomto regionu téměř třikrát nižší než v Praze. Velmi nízký je i v Kraji Vysočina.

Struktura 25–64letých pracujících podle dosaženého stupně vzdělání v krajích svého obvyklého bydliště v roce 2015

Území	Dosažený stupeň vzdělání CZ-ISCED 2011			
	základní a bez vzdělání	střední bez maturity (vč. vyučených)	střední s maturitou	vysokoškolské
	v %			
Česká republika	3,7	35,5	36,8	24,0
Kraj				
Hl. m. Praha	2,6	17,1	38,6	41,7
Středočeský	2,7	35,4	38,5	23,3
Jihočeský	3,3	40,1	36,8	19,8
Plzeňský	5,4	38,7	36,0	19,9
Karlovarský	8,6	41,6	36,2	13,6
Ústecký	7,2	39,9	37,0	15,9
Liberecký	5,2	39,8	36,6	18,4
Královéhradecký	3,7	37,9	38,1	20,2
Pardubický	3,2	40,3	36,8	19,8
Vysočina	2,6	43,2	37,2	17,0
Jihomoravský	2,9	31,7	36,2	29,2
Olomoucký	3,0	41,1	33,4	22,4
Zlínský	2,8	41,9	33,8	21,5
Moravskoslezský	3,7	38,4	36,1	21,8

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

ANALÝZA

Republikové údaje o poklesu počtu pracujících se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity jsou ovlivněny zejména vývojem v nejlidnatějších krajích, a to v Praze, Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji. Za pozornost stojí i úbytek pracujících mužů i žen bydlících v Ústeckém kraji, a to na úrovni základního vzdělání. Naopak v Praze, Jihomoravském a Středočeském kraji byl přírůstek zaměstnanosti největší právě ve skupině bydlících s nejvyšším stupněm formálního vzdělání, u respondentů ve Středočeském kraji navíc i na úrovni středního vzdělání s maturitou. Kraje s největším absolutním přírůstkem nebo úbytkem pracujících mužů a žen ve věku 25–64 let mezi lety 1995 a 2015 jsou uvedeny v následujícím přehledu:

Kraje s největším úbytkem (v tis.)					
muži			ženy		
základní vzdělání	-14,6	Ústecký	základní vzdělání	-29,5	Moravskoslezský
střední bez mat. (vč. vyuč.)	-30,8	Moravskoslezský	základní vzdělání	-24,7	Jihomoravský
střední bez mat. (vč. vyuč.)	-24,9	Hl. m. Praha	základní vzdělání	-24,1	Ústecký
střední bez mat. (vč. vyuč.)	-13,3	Jihomoravský	střední bez mat. (vč. vyuč.)	-23,1	Hl. m. Praha

Kraje s největším přírůstkem (v tis.)					
muži			ženy		
střední vzdělání s mat.	49,7	Středočeský	střední vzdělání s mat.	43,1	Středočeský
vysokoškolské vzdělání	56,1	Hl. m. Praha	vysokoškolské vzdělání	62,1	Hl. m. Praha
vysokoškolské vzdělání	51,1	Středočeský	vysokoškolské vzdělání	50,3	Středočeský
vysokoškolské vzdělání	32,8	Jihomoravský	vysokoškolské vzdělání	50,2	Jihomoravský

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Velký počet pracujících do Prahy dojíždí

Data o regionální zaměstnanosti se vztahují k osobám s obvyklým bydlištěm v daném kraji. Výběrové šetření pracovních sil navíc umožňuje získat údaje o rozsahu vyjíždky za práci přes hranice kraje obvyklého bydliště respondentů.

Mezikrajská dojíždka obecně nemá významnější dopad na celkový počet pracujících ve většině krajů republiky. Výjimkou je migrace za práci mezi Středočeským krajem a Prahou. Aktivní saldo dojíždky do Prahy činilo v roce 2015 více než 136 tisíc, naopak počet pracujících na území Středočeského kraje byl o 87 tisíc nižší než počet pracujících s obvyklým bydlištěm na území tohoto kraje. Tyto údaje jsou absolutně podstatně vyšší než obdobná data za oba kraje zjištěná v roce 2005. Vedle masivní dojíždky mezi Prahou a Středočeským krajem stojí za pozornost i poměrně vysoká vyjíždka za zaměstnáním do Prahy z Ústeckého kraje. Vyšší počet dojíždějících než vyjíždějících se projevuje i na úrovni zaměstnanosti v Jihomoravském kraji.

Díky dojíždce tak pracovalo na území hlavního města celkem 738 tisíc osob, tj. 16 % všech 25–64letých pracujících v republice. Významný vliv má dojíždka do zaměstnání do Prahy ve skupině pracujících s terciárním stupněm vzdělání, když čisté saldo dojíždky osob s tímto

ANALÝZA

stupněm vzdělání dosahovalo v Praze téměř 59 tis. osob. V roce 2015 tak pracovalo na území hlavního města téměř 28 % všech 25–64letých osob se vzděláním na úrovni ISCED 5-8 v republice.

Dojízdka vysokoškoláků zvyšuje počet pracujících zejména v Praze. Vyšší počet dojíždějících než vyjíždějících se projevuje i na úrovni zaměstnanosti v Jihomoravském kraji.

Podíl pracujících na zaměstnanosti 25–64letých v ČR podle kraje bydliště a podle kraje pracoviště v roce 2015

Území	Podíl 25–64letých pracujících podle kraje obvyklého bydliště	Podíl 25–64letých pracujících na území kraje v ČR ¹	Podíl 25–64letých pracujících s terciárním vzděláním podle kraje obvyklého bydliště	Podíl 25–64letých pracujících s terciárním vzděláním podle kraje pracoviště
v %				
Česká republika	100,0	100,0	100,0	100,0
Kraj				
Hl. m. Praha	13,0	16,1	22,6	27,9
Středočeský	12,9	11,1	12,5	9,0
Jihočeský	6,1	6,0	5,0	5,0
Plzeňský	5,7	5,4	4,7	4,4
Karlovarský	2,8	2,7	1,6	1,5
Ústecký	7,2	6,9	4,8	4,5
Liberecký	4,0	3,9	3,1	2,8
Královéhradecký	5,1	5,0	4,3	4,1
Pardubický	4,9	4,9	4,0	3,9
Vysočina	4,7	4,6	3,3	3,1
Jihomoravský	11,3	11,3	13,7	13,9
Olomoucký	5,8	5,8	5,4	5,4
Zlínský	5,6	5,6	5,0	4,8
Moravskoslezský	10,9	10,8	9,9	9,7

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

¹: Nejsou zahrnuty případy zahraniční vyjízdky v rozsahu 41 tisíc

Struktura pracujících v Praze se značně liší proti ostatním krajům republiky. Podíl pracujících s terciárním stupněm vzdělání dosáhl v roce 2015 celkem 41,9 % všech pracujících na území hlavního města. Praha však není jediným městem poskytujícím množství pracovních příležitostí.

Významným centrem, a to především vnitrokrajské dojízdky, jsou i další velká města. Pracující se vzděláním na úrovni ISCED 5-8 jsou nadprůměrně zastoupeni i ve velkých městech jako Plzeň a Ostrava, kde představují přibližně 30 % všech pracujících na území města. Nejvyšší podíl pracujících s terciárním vzděláním byl v roce 2015 zaznamenán v Brně, kde dosáhl dokonce 42,6 % všech pracujících ve městě, a to je dokonce vyšší podíl než v Praze.

ANALÝZA

Do ciziny za prací vyjíždějí především vyučení a maturanti

Kromě mezikrajské dojíždky má v některých krajích určitý vliv i vyjíždka za prací do zahraničí. Tito pracující jsou ve výběrovém šetření zachyceni pouze zčásti, protože v řadě případů nemohli být ani kontaktováni. V souboru jsou proto zastoupeni především tzv. pendleři, kteří vyjíždějí do ciziny denně nebo v kratších cyklech.

Z dostupných údajů je zřejmé, že vyjíždka 25–64letých za prací do ciziny je významnější v Karlovarském, Ústeckém, Plzeňském, Jihočeském a Jihomoravském kraji. Vesměs jde o pracovníky, kteří našli své uplatnění v sousedním Německu, resp. Rakousku.

Vzdělanostní skladba těchto osob je však poněkud jiná, než je tomu u mezikrajské dojíždky. Téměř polovina z nich jsou pracující se středním vzděláním bez maturity. Spolu s pracujícími se středním vzděláním s maturitou dosahují 80 % z celkového počtu vyjíždějících za prací do ciziny. Je zřejmé, že hlavním důvodem této vyjíždky je podstatně lepší finanční ohodnocení práce respondentů.

Autor

Gabriela Strašilová, Bohuslav Mejstřík

Oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí, ČSÚ

Tel.: +420 274 052 352; +420 274 052 203

E-mail: gabriela.strasilova@czso.cz; bohuslav.mejstrik@czso.cz